

Yaşam Sonu Kararlarında Hastane Etik Kurulları / Etik Konsültasyon

Öğr. Gör. Dr. Müge Demir
Tıp Tarihi ve Etik AD
mdemir@hacettepe.edu.tr

Tanım

- **Etik danışmanlık (konsültasyon)** tıbbi konsültasyonun bir alt dalı olarak “tıbbi bakım süreci sırasında ortaya çıkan etik değer sorunlarının çözümüne ilişkin öneri ve bilgi sağlanması etkinliği” olup “hastanın bakımı çevresinde gelişen zor etik sorunların tanımlanması, analiz edilmesi ve çözümünde hastalara, aile üyelerine ve sağlık çalışanlarına yardım etmek olarak” da tanımlanmaktadır.

Tanım

- **Hastane etik kurulları** sağlık çalışanlarına pratikte karşılaştıkları etik ikilemeleri çözümlemede yardımcı kurumlardır.
- Ayrıca etik rehberler oluşturma, kurum politikası oluşturma ve ilgili konuda eğitim verme gibi işlevleri de vardır.

Tanım

- Kurumsal Etik Kurullar (*Institutional Ethics Committees*),
- Sağlık Bakımı Etik Kurulları (*Healthcare Ethics Committees*),
- Klinik Etik Kurullar (*Clinical Ethics Committees*),
- Klinik Etik Destek (*Clinical Ethics Support*)

Tanım

- Hastane (Klinik) Etik Kurulu: Hasta merkezli hizmet anlayışını destekleyen kurullardır. Bu kurulların 3 temel amacı vardır:
 1. Kendilerine getirilen konunun etik yönden incelenmesi,
 2. Bu durum karşısında alınacak karar ile ilgili görüş bildirilmesi,
 3. Sağlık çalışanlarının, hasta ve hasta yakınlarının ilgili konuda eğitim alması ve bilgilendirilmeleri.

İşlevleri

İşlevlerini ise şöyle sıralayabiliriz:

- Eğitim kaynağı olmak
- Klinikte ortaya çıkan sorunlara yol göstermek, çözüm önerileri sunmak
- Elde bulunan sınırlı kaynakların adaletli kullanımını sağlamak
- Etik konulu seminerlerde ve toplantılarda danışmanlık ve önderlik etmek

İşlevleri

- Hastaya, hasta yakınlarına ve hastane çalışanlarına gereksinim duydukları konularda danışmanlık yapmak
- Bireysel olarak verilen hasta bakım kararlarında etkili olabilecek etik değer yargılarını incelemek
- Kurula getirilen konularda ileriye dönük kapsamlı hedefler bulmak
- Birimler arası işbirliği ile danışman üyelerin kurula katılımını sağlamak
- Hastane çalışanlarının birbirleriyle ya da hasta ve hasta yakınlarıyla ilgili olarak yaşadıkları sorunlarda uzlaştırıcı ve yol gösterici olmak

Yapılanması

- Multidisipliner
 - bir tıp etiği uzmanı,
 - hekimler,
 - hemřireler,
 - bir risk yöneticisi,
 - bir sağlık hukukçusu,
 - bir sosyal hizmet uzmanı, din görevlisi ve yerel toplumdan hasta temsilcisi
- Konunun uzmanı

Yasal Konum

- Kuruluşun yukarıdan aşağıya ya da aşağıdan yukarıya olmasına göre yasal konumu değişiyor.
- Standart yok.

AEK-HEK

- AEK'ler yasal çerçevelerle kurulan araştırmalarda insan denekleri korumak amacıyla araştırma protokollerini inceleyen, verdikleri kararlar bağlayıcı olan ve genelde 10-20 üyeli yapılanmalardır

Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Hekimlerinin Klinik Etik Problemlerin Farkındalığı Araştırması- Hastane Etik Kurul Model Önerisi

- Birinci Aşama
 - Türkiye'deki HEK'lerin durumu
- İkinci Aşama
 - Yoğun bakım hekimleri ile odak grup görüşmeleri
- Üçüncü Aşama
 - Anket çalışması

Türkiye’de Durum

- Yasal bir çerçevesi yok
- Hastaneleri olan Tıp Fakültelerinin dekanlıklarına ve başhekimliklerine gönderilen 52 soru formundan 32 tanesi geri dönmüştür.
- Ege, Kocaeli ve Marmara Üniversiteleri örnekleri

Türkiye'deki Durum

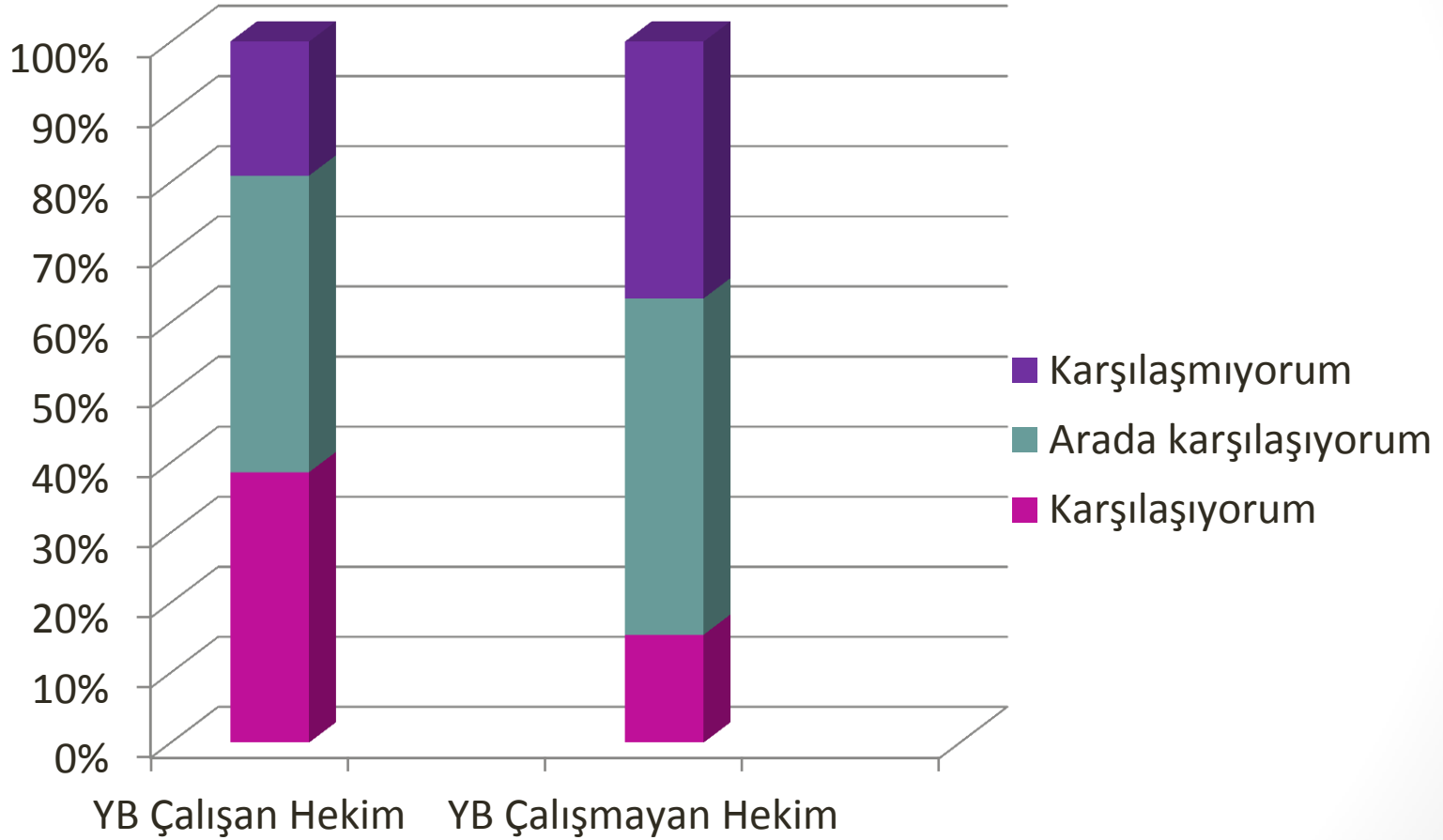
Üniversite Adı	HEK kuruluş yılı
GATA	1997
Kocaeli Üniversitesi	1999
Ege Üniversitesi	1999
Marmara Üniversitesi	2000
Akdeniz Üniversitesi	2001-2009
Uludağ Üniversitesi	2005
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2005
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2005
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2006
Düzce Üniversitesi	2008

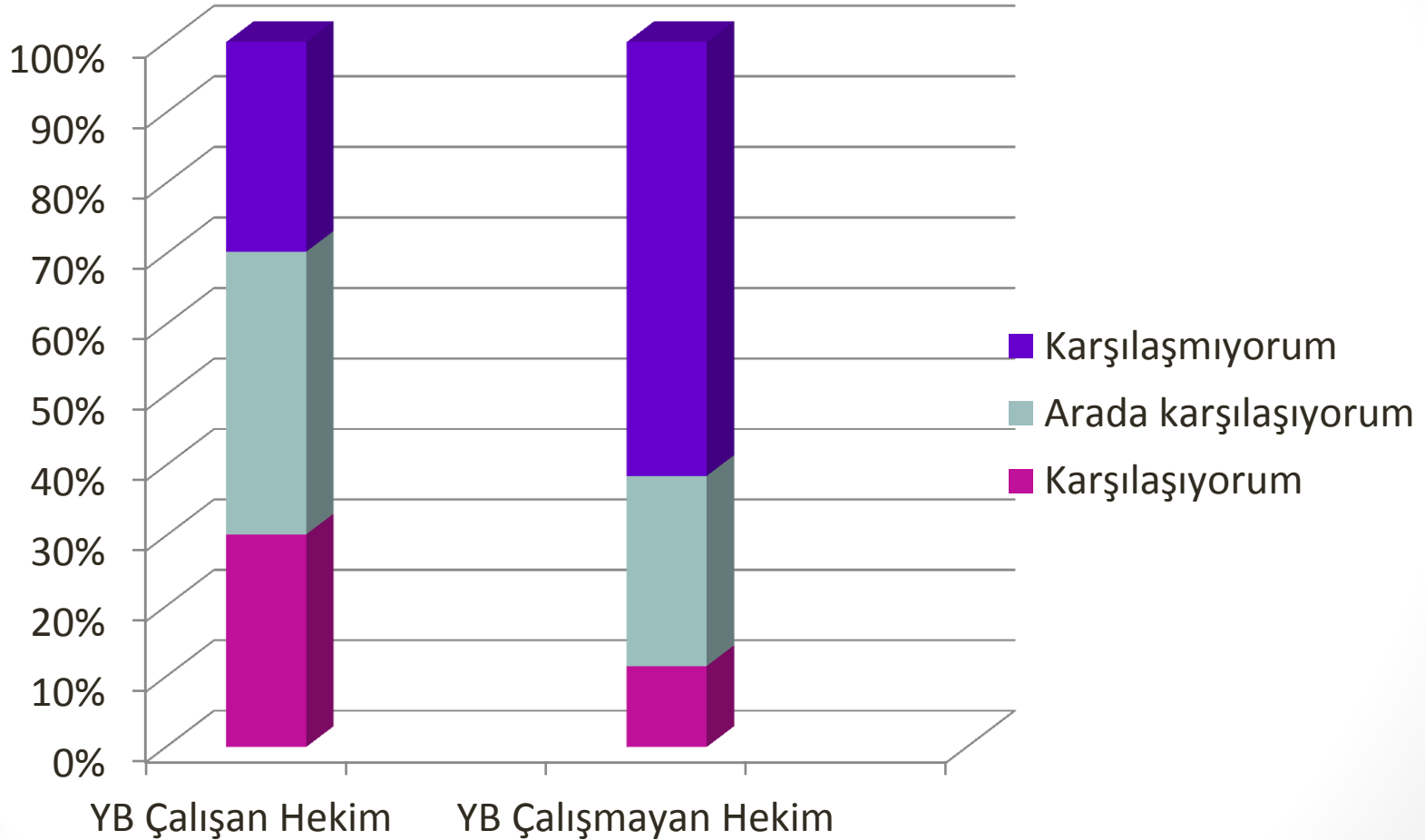
Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Hekimlerinin Klinik Etik Problemlerin Farkındalığı Araştırması- Hastane Etik Kurul Model Önerisi

- Birinci Aşama
 - Türkiye'deki HEK'lerin durumu
- İkinci Aşama
 - Yoğun bakım hekimleri ile odak grup görüşmeleri
- Üçüncü Aşama
 - Anket çalışması

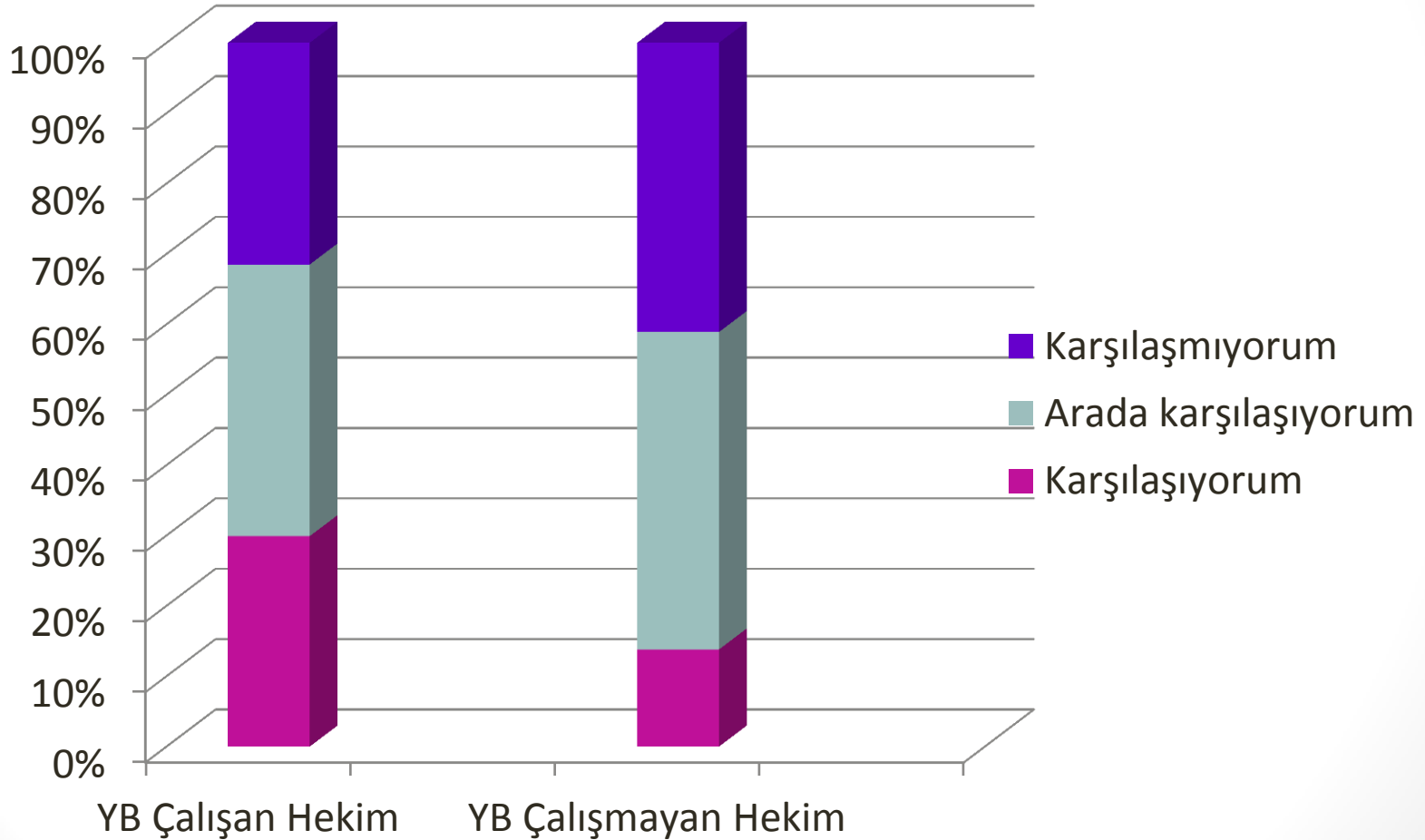
Yoğun Bakımda Çalışma ile Bilinci Açık Hastada Hasta/Hasta Yakını ile Çatışma Yaşama Sıklığı

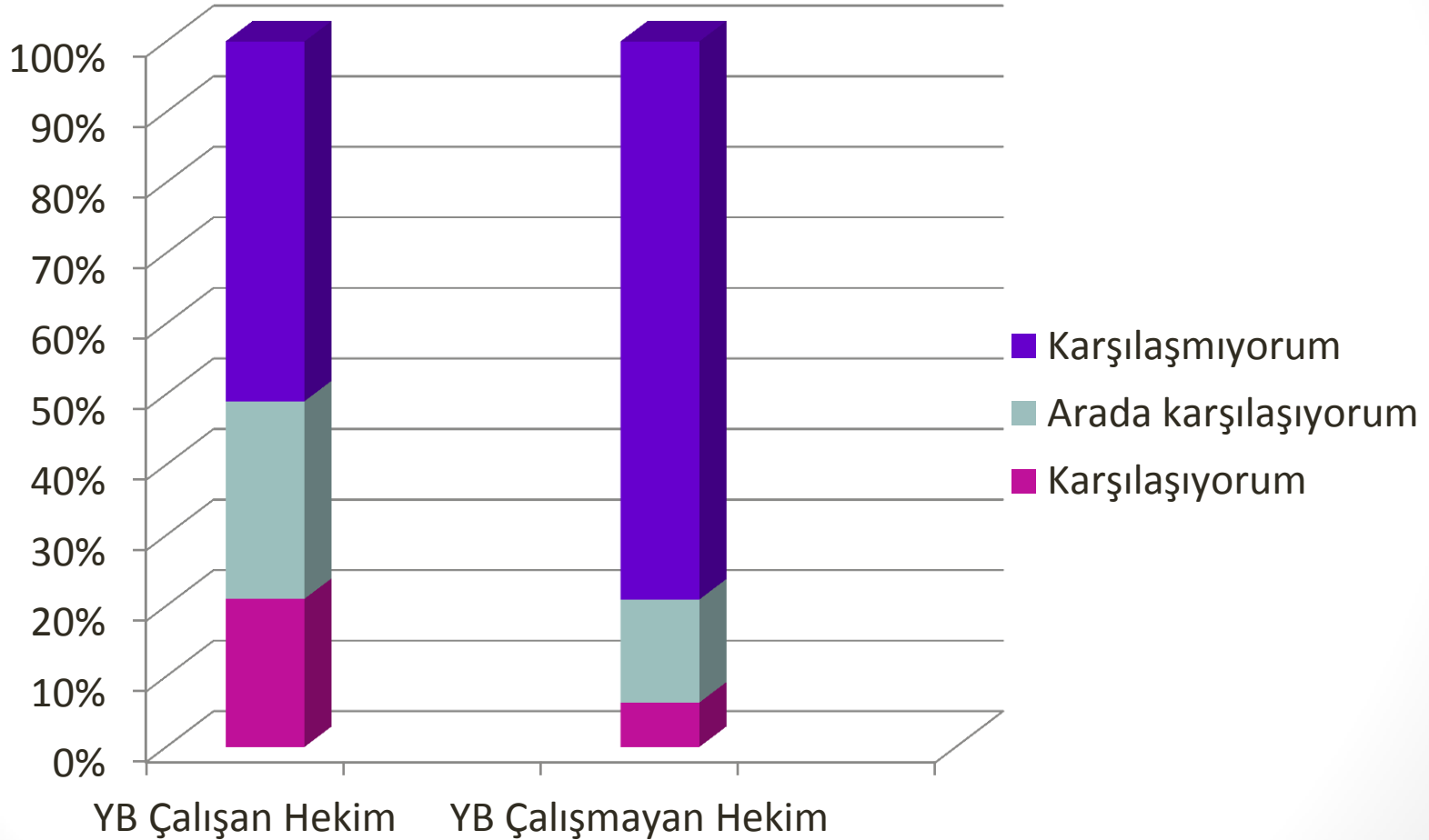
Yoğun Bakımda Çalışma ile Bilinci Kapalı Hastada Hasta Yakını ile Çatışma Yaşama Sıklığı

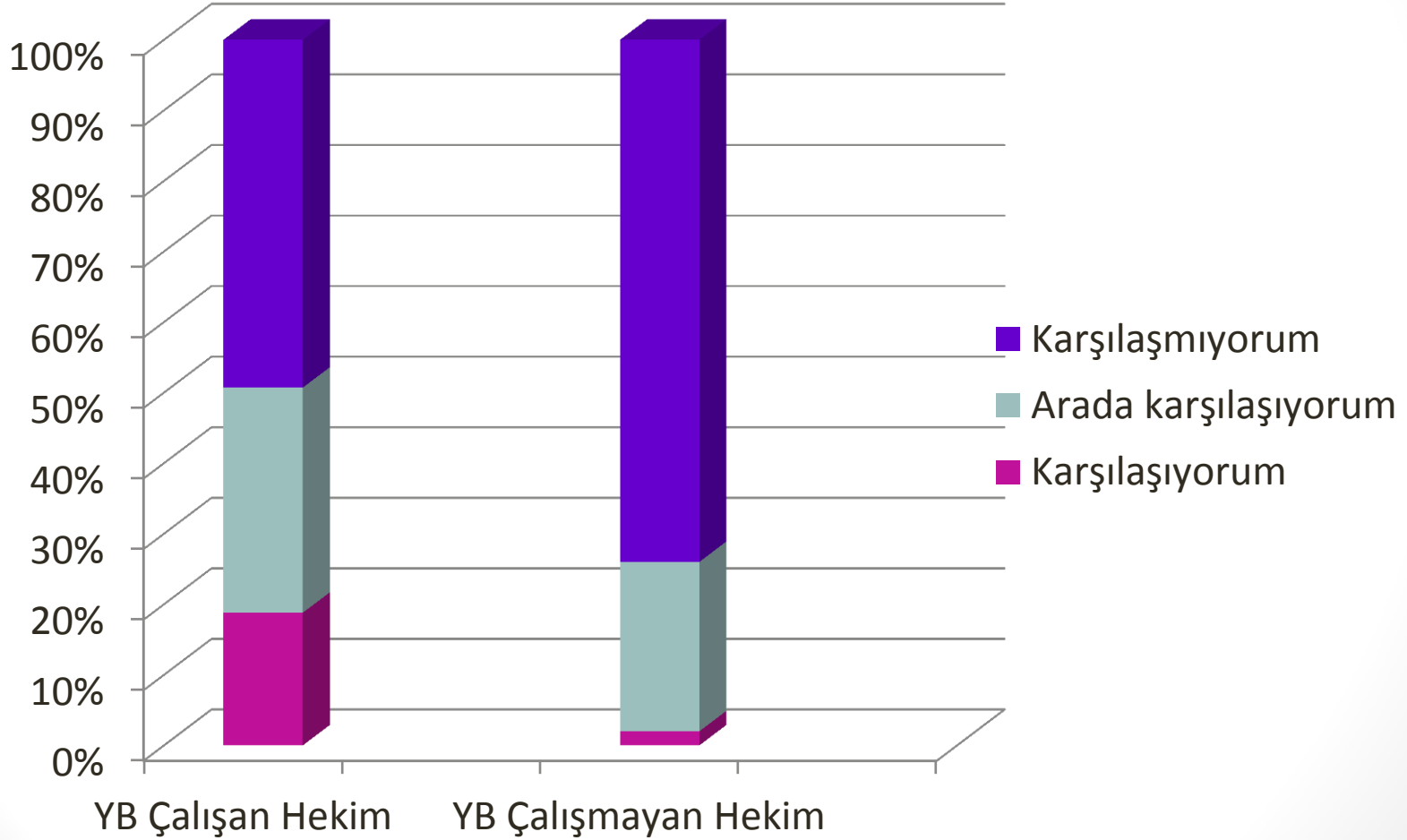
Yoğun Bakımda Çalışma ile Çocuk Hastada Hasta Yakını ile Çatışma Yaşama Sıklığı

Yoğun Bakımda Çalışma ile Yaşamın Sonunda Alınan Kararlarda Etik İkilemlerle Karşılaşma Sıklığı

Yoğun Bakımda Çalışma ile Boşuna Tedavi Kararlarında Etik İkilem Yaşama Sıklığı

Model Önerisi

- Küçük, esnek ve hızlı çalışan çekirdek kadro
 - Yoğun bakım ünitesinde çalışmış deneyimli bir hekim,
 - Deneyimli bir hemşire,
 - Hukukçu ya da adli tıp uzmanı,
 - Tıp etiği uzmanı,
 - Psikiyatrist veya psikolog
 - Sosyal hizmet uzmanı

Model Önerisi

- Üyelerin ve sağlık çalışanlarının eğitimi
 - Tıbbi yanlış uygulama konusunda yasal mevzuat,
 - Temel etik kavramlar,
 - Aydınlatılmış onam
 - “Canlandırmayınız komutları” hakkında yasal mevzuat bilgisi
 - Sağlık iletişimi ve iletişim becerileri

Model Önerisi

- Etik rehber oluşturma
 - Yaşamın sonu ile ilgili kararlarda hastaya kötü prognozun söylenmesi
 - Bilinci kapalı hastada hasta yakınları ile çatışma

Teşekkürler...

